

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СТАТИСТИКА
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ"**

**для студентів спеціальності
8.03050601 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 1 від 26.08.2014 р.

Укладачі: Раєвнева О. В.

Аксьонова І. В.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Статистика регіонального розвитку" для студентів спеціальності 8.03050601 "Прикладна статистика" денної форми навчання / укл. О. В. Раєвнева, І. В. Аксьонова. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 52 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, лабораторних занять, матеріали для закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050601 "Прикладна статистика".

Вступ

Суттєві зміни в суспільному та економічному житті України, що відбуваються у зв'язку з введенням країни в процес інтеграції на європейському та світовому ринках, викликали потребу істотного реформування регіональної статистики.

Дослідження соціально-економічного розвитку регіонів донедавна проводились переважно з метою забезпечення інформацією загальнодержавних органів управління для обґрунтування та прийняття ними директивних рішень. У сучасних умовах розширюється коло споживачів результатів даних досліджень. Вони використовуються суб'єктами підприємництва, населенням, органами державної статистики, науковими установами. У зв'язку з цим необхідно трансформувати методологію регіональної статистики, ставити нові вимоги до організації статистичних спостережень та аналізу регіонального розвитку.

У сучасних умовах господарювання регіональні дослідження соціально-економічного розвитку необхідні для забезпечення інформацією державних органів управління, підприємств і організацій різних форм власності.

Вивчення статистики регіонального розвитку є важливою складовою сучасної економічної освіти, що пов'язано з інтеграційними процесами, зростанням взаємозалежності та взаємного впливу регіонів у соціально-економічних процесах, впровадженням міжнародних стандартів у вітчизняну статистичну практику.

Вивчення дисципліни "Статистика регіонального розвитку" необхідно майбутнім фахівцям, щоб об'єктивно оцінювати кількісну та якісну сторони соціально-економічних явищ та процесів, що відбуваються в регіонах, розробляти систему показників регіонального розвитку, застосовувати методи комплексної оцінки соціального, економічного та екологічного становища регіонів, проводити міжрегіональні порівняння, моніторинг регіонального розвитку.

Навчальна дисципліна "Статистика регіонального розвитку" є вибірковою та вивчається згідно з навчальним планом фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" спеціальності 8.03050601 "Прикладна статистика".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Вибіркова
Модулів – 2	Спеціальність 8.03050601 "Прикладна статистика"	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		5-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання "Статистична оцінка та аналіз детермінантів конкурентоспроможного розвитку регіону"		Семестр
Загальна кількість годин – 180		9-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 9	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	28 год.
		Лабораторні, семінарські, практичні
		28 год.
		Самостійна робота
		124 год.
		у тому числі ІНДЗ
		14 год.
		Вид контролю
диференційований залік		
		–

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 45 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у студентів теоретичних знань, прикладних вмінь та навичок щодо використання статистичних методів дослідження процесів регіонального розвитку.

Для досягнення мети виконуються такі основні **завдання**: вивчення особливостей побудови регіональної статистики в Україні та країнах Європи, законодавчо-нормативної бази регіонального розвитку, методологічних та методичних підходів щодо регіонального управління та розвитку, методів розрахунку та порівняння статистичних показників соціально-економічного та екологічного стану і розвитку регіонів, методів аналізу пропорційності та збалансованості регіонального розвитку, методів між-регіональних статистичних порівнянь.

Об'єктом навчальної дисципліни є регіони країни.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності розвитку соціальних, економічних та екологічних явищ, що відбуваються в регіоні.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши навчальні дисципліни професійного циклу. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є навчальні дисципліни професійної підготовки бакалаврів за напрямом "Прикладна статистика". У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Управління розвитком соціально-економічних систем", "Міжнародна статистика", "Статистичний аналіз структури соціально-економічних явищ та процесів", а також виконання магістерської дипломної роботи.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання лабораторних завдань. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

особливості побудови регіональної статистики в Україні та інших країнах;
сутність регіональної статистики як науки зі збору, обробки та аналізу інформації, що отримана у певному регіоні;

завдання, методи та систему соціально-економічних і екологічних показників регіональної статистики;

принципи оцінки та аналізу інформації соціально-економічного змісту, що стосується регіонального розвитку;

ВМІТИ:

визначати напрями вдосконалення організації та змісту регіональної статистики;

розробляти системи статистичних показників регіональних досліджень;

розробляти статистичне забезпечення формування та реалізації політики регіонального розвитку;

оцінювати тенденції регіонального розвитку за елементами господарської структури регіону;

використовувати статистичні методи оцінки збалансованості, пропорційності та комплексності регіонального розвитку;

застосовувати балансові моделі для оцінки міжгалузевих та міжрегіональних зв'язків;

використовувати виробничі функції для аналізу складових регіонального розвитку;

проводити рейтингування регіонів за показниками його соціально-економічного розвитку.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Професійні компетентності,
які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
СРР * 1	Узагальнювати та досліджувати основні категорії регіональної статистики та регіонального розвитку	Визначати напрями вдосконалення організації та змісту регіональної статистики. Формувати взаємозв'язок регіональної політики, економіки та статистичних досліджень

1	2	3
СРР 2	Формувати системи показників діагностики регіонального розвитку	Оцінювати тенденції регіонального розвитку за елементами структури регіону
СРР 3	Здійснювати оцінку та аналіз регіонального розвитку	Проводити класифікацію регіонів за рівнем їх розвитку. Будувати міжгалузевий баланс регіонального розвитку. Використовувати виробничі функції для аналізу складових регіонального розвитку. Здійснювати статичний аналіз нерівномірності розвитку. Формувати економіко-математичні моделі для динамічного аналізу нерівномірності розвитку регіонів
СРР 4	Проводити міжрегіональні статистичні порівняння	Проводити територіальні порівняння за допомогою індексного аналізу. Визначати місце регіону за показниками його соціально-економічного розвитку

* Статистика регіонального розвитку

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Основи регіональної статистики та регіонального розвитку

Тема 1. Поняття та організація регіональної статистики

1.1. Регіон як об'єкт статистичних досліджень.

Визначення поняття "регіон" вітчизняними та зарубіжними вченими.
Розподіл регіонів відповідно до Конституції України та доцільність відне-

сення міст до категорії "регіон". Основні ознаки регіону. Розгляд категорії "регіон" з нормативних та аналітичних позицій. Класифікація регіонів України. Регіони первинного та вторинного територіального поділу. Поняття регіону як квазі-корпорації.

1.2. Сутність регіональної статистики та її організація в Україні.

Становлення та розвиток української статистики. Визначення адміністративно-територіального устрою України. Принципи Кодексу норм європейської статистики та їх відображення в законодавстві України. Визначення регіональної статистики. Недоліки регіональної статистики в Україні. Системоутворюючі завдання регіональної статистики.

1.3. Законодавчо-нормативна база регіональної статистики.

Формування підходів стосовно регіональної політики на рівні законодавства України. Розгляд нормативно-правових актів, що регулюють статистичну діяльність в Україні. Організаційна структура апарату Державної служби статистики (Держстату). Система органів Держстату відповідно до адміністративно-територіального устрою України. Основні функції державної статистики у регіональному аспекті.

Тема 2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку

2.1. Еволюція теорій регіонального розвитку.

Сутність категорій регіональний розвиток та регіональне зростання. Основні спільні риси та від'ємності між цими категоріями. Історична приєднаність теорій регіонального розвитку: теорії розміщення виробництва, загальні теорії розміщення, теорії регіонального розвитку.

2.2. Поняття стійкого розвитку. Світовий досвід побудови програм стійкого регіонального розвитку.

Визначення поняття "стійкий розвиток", основні компоненти стійкого розвитку, класифікація стійкості. Принципи, цілі та методи управління стійким розвитком. Практика західних країн та ЄС щодо стійкого розвитку. Основні функції фондів, за допомогою яких виконується політика управління регіональним розвитком в ЄС. Класифікація регіональної політики країн Європи. Основні характеристики та завдання регіональної політики.

2.3. Політика регіонального розвитку України.

Поняття державної регіональної політики. Основні імперативи, об'єкти та суб'єкти політики регіонального розвитку. Проблеми щодо регіонального розвитку України та види інструментів державної регіональної політики. Необхідність типізації та мікрорайонування для цілей регіональної політики. Інструменти фінансування регіонального розвитку, класифікація міжбюджетних трансфертів. Система оцінки ефективності управління регіональним розвитком та екзогенні чинники впливу на формування регіональної політики України.

Тема 3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку

3.1. Структура господарського комплексу регіону.

Природне, соціальне та економічне середовище регіону. Галузева, територіальна і функціональна структура господарства регіону. Секторна модель структури господарства регіону.

3.2. Система показників аналізу розвитку регіону. Статистика економічного розвитку регіону.

Модель економіки регіону. Показники цільового рівня, рівня засобів розвитку та рівня результатів розвитку регіону. Етапи побудови системи показників аналізу розвитку регіону. Система показників регіональної статистики у відповідності до СНР. Система оперативної та підсумкової інформації для аналізу розвитку регіону.

Показники-індикатори економічного розвитку регіону. ВРП та його складові. Показники продукції підприємств регіону. Регіональна ефективність та її оцінка. Економічна самостійність регіону.

3.3. Статистика соціального розвитку регіону.

Система показників-індикаторів соціального розвитку регіону. Система показників рівня життя населення. Методи вивчення добробуту населення. ІЛР у регіональному аналізі. Положення та показники соціальної інфраструктури.

3.4. Статистика екологічного розвитку регіону.

Екологічний напрямок концепції сталого розвитку. Система показників природно-ресурсного потенціалу регіонів. Показники стану навколишнього середовища ЄС та України. Індекси оцінки екологічного розвитку регіонів.

Змістовий модуль 2

Моделі регіонального розвитку

Тема 4. Прикладні методи регіональних досліджень

4.1. Класифікація методів регіонального аналізу.

Органи державної статистики, що здійснюють моніторинг регіонального розвитку. Принципи класифікації методів регіональних досліджень. Традиційні статистичні методи регіонального аналізу. Специфічні методи економіко-статистичного дослідження регіонів. Параметричні і непараметричні методи оцінки регіонального розвитку.

4.2. Класифікації та групування в регіональній статистиці.

Поняття класифікацій та класифікаторів у регіональній статистиці. Перелік національних класифікацій (класифікаторів), що використовуються в регіональній статистиці. Методи класифікацій: фасетний та ієрархічний. Групування в регіональній статистиці та його види. Підходи до типологізації регіонів. Напрями групування в регіональному аналізі. Аналітичні основи вибору критеріїв для виділення депресивних регіонів.

4.3. Методи оцінки міжрегіональних зв'язків.

Поняття міжрегіональних зв'язків, їх об'єкти та суб'єкти. Значення міжрегіональних зв'язків, їх формування. Міжгалузевий баланс регіону (МБ). Характеристика квадрантів МБ. Система коефіцієнтів МБ. Баланс міжрегіональних зв'язків. Аналітичні показники, що розраховуються на базі даних балансів.

4.4. Методи визначення комплексності, спеціалізації та структурних зрушень регіонального розвитку.

Методи розрахунку комплексності регіональної економіки. Групи показників комплексності розвитку регіону. Показники спеціалізації галузей регіону. Ефективність спеціалізації. Структурні показники для аналізу структурних зрушень та подібності структур у регіональному розвитку. Індекси виявлення впливу структурних змін на ефективність суспільного виробництва.

4.5. Використання виробничої функції для оцінки складових розвитку регіону.

Основні поняття виробничих функцій. Основні форми подання виробничих функцій. Методи визначення параметрів виробничих функцій. Виробнича функція Кобба-Дугласа та її характеристики.

Тема 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності

5.1. Теоретична основа теорії конвергенції.

Модель Солоу як теоретична основа теорії конвергенції. Визначення основних дефініції теорії конвергенції, класифікація конвергенції. Статичні та динамічні інструменти теорії конвергенції.

5.2. Статистичний інструментарій аналізу σ -конвергенції.

Показники σ -конвергенції як статичні інструменти теорії конвергенції. Формальний вигляд, опис, трактування та негативні/позитивні риси показників: коефіцієнт варіації Уільямсона, коефіцієнт Джині, індекс Тейла, коефіцієнт регіональної асиметрії та індекс регіональної асиметрії. Характерні риси показників нерівномірності та методи розкладання індексу Тейла в статичний та динамічний спосіб.

5.3. Динамічний аналіз регіонального розвитку – моделі β -конвергенції.

Моделі β -конвергенції, її умовний та безумовний вигляд. Формальний вигляд та поняття темпу конвергенції, швидкості та "половини шляху" конвергенції. Характеристика методу декомпозиції β -конвергенції та її складових: ефект росту, ефект структурних зрушень та ефект взаємодії. Просторова (авторегресійна) лагова модель конвергенції, формування стандартизованої бінарної матриці просторових ваг. Побудова матриці Морана та розрахунок I-тесту Морана.

Тема 6. Міжнародні та національні міжрегіональні статистичні порівняння

6.1. Міжнародні індекси аналізу регіонального розвитку.

Основні вимоги для розрахунку міжнародних індексів. Характеристика глобальних економічних індексів: індекс глобальної конкурентоспроможності, індекс економічної свободи, індекс легкості ведення бізнесу, індекс глобалізації, індекс розвитку людського потенціалу, індекс сприйняття корупції.

6.2. Територіальні індекси.

Характеристика агрегатних, середньо гармонійних територіальних індексів. Використання індексів змінного та фіксованого складу у територіальних порівняннях.

6.3. Метод рейтингування як інструмент дослідження розвитку регіонів.

Визначення поняття конкурентоспроможності регіону. Характеристика чотирьох груп задач щодо розвитку та конкурентоспроможності регіонів. Основні характеристики території, що визначають її соціально-

економічне зростання. Критерії для оцінки розвитку регіону. Методика проведення оцінки результатів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, методика комплексної оцінки стійкого розвитку, таксономічний метод рівня розвитку.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	усього	у тому числі					
		лекційні	лабораторні	семінарські	практичні	самостійна робота	
1	2	3	4	5	6	виконання ІНДЗ	підготовка до занять
7	8						
Змістовий модуль 1.							
Основи регіональної статистики та регіонального розвитку							
1. Поняття та організація регіональної статистики	24	4	–	4	–	2	14
2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку	26	4	–	2	2	2	16

1	2	3	4	5	6	7	8
3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку	39	6	6	–	–	3	24
Разом за змістовим модулем 1	89	14	6	6	2	7	54
Змістовий модуль 2. Моделі регіонального розвитку							
4. Прикладні методи регіональних досліджень	26	4	4	–	–	2	16
5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності	26	4	4	–	–	2	16
6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння	39	6	6	–	–	3	24
Разом за змістовим модулем 2	91	14	14	–	–	7	56
Усього годин	180	28	20	6	2	14	114

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Плани семінарських занять

№ п/п	Назва теми та програмні питання	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1. Основи регіональної статистики та регіонального розвитку			
1	<p>Поняття та організація регіональної статистики.</p> <p><i>Питання на семінарське заняття 1:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльна характеристика організації регіональної статистики в країнах світу (США, Японія, Канада, Німеччина та ін.) та Україні. 2. Світовий досвід у формуванні регіональної політики (Японія, США, Австралія, Бразилія) та його адаптація для розвитку регіонів України. 3. Сучасні класифікації регіонального розвитку. 4. Міжнародна співпраця органів статистики з питань регіонального розвитку України (з якими країнами є співпраця, основні напрями та програми і т. д.). <p><i>Питання на семінарське заняття 2:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрями та ефективність діяльності єврорегіонів, які створені за участю України. 2. Провести порівняльний аналіз регіонів України за основними соціально-економічними показниками. 3. Регіональна статистика в області науки та освіти, бізнесу, інфраструктури та державної активності. 4. Формування та реалізація стратегій регіонального розвитку (проблеми та перешкоди) 	4	<p>Основна: [1; 4; 5; 7 – 9].</p> <p>Додаткова: [18; 28; 29; 34; 35; 50; 52]</p>
2	<p>Методологічні підходи регіонального управління та розвитку</p> <p><i>Питання на семінарське заняття 1:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепції державного регулювання регіонального розвитку: марксистська, меркантилістська, класична економічна теорія, кейнсіанство. 2. Економічні кризи та державне регулювання економіки. 3. Бюджетна підтримка регіонів (за матеріалами Бюджету України). 4. Соціально-економічна типологія регіонів та регіональна політика. 5. Нова економічна географія як сучасне бачення просторового розвитку регіонів. 6. Регіон у концепції стійкого розвитку. Аналіз стійкого розвитку регіонів України. 7. Управління стійким розвитком у східних країнах: Китай, Індія, Японія 	2	<p>Основна: [2; 13; 14].</p> <p>Додаткова: [20; 23; 33; 37; 38; 51].</p>

6. Теми та плани практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямована на формування вмінь та навичок виконання певних видів економіко-статистичного аналізу, а саме розрахунків статистичних показників, обґрунтування висновків щодо вибору регіону для розвитку певного виду бізнесу.

У процесі проведення практичного заняття студенти у малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоноване ситуаційне завдання. Наприкінці заняття студенти презентують результати виконання завдання. У межах дисципліни "Статистика регіонального розвитку" з метою опанування студентами методологічних підходів щодо регіонального управління та розвитку практичне заняття рекомендується проводити у вигляді кейс-завдання, табл. 6.1.

Таблиця 6.1

План практичного заняття

№ п/п	Назва теми та програмні питання	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1. Основи регіональної статистики та регіонального розвитку			
1	Методологічні підходи регіонального управління та розвитку. <i>Практичне заняття 1:</i> Кейс-завдання на тему: "Прийняття управлінських рішень при виборі регіону для розвитку певного виду бізнесу"	2	Основна: [2; 13; 14]. Додаткова: [20; 23; 33; 37; 38; 51].

7. Теми лабораторних занять

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, мета якого – засвоєння студентами теоретичного матеріалу на основі здобуття практичних навичок користування вбудованими функціями пакету прикладних

програм Microsoft Excel, пакетом Statistica для розрахунку та аналізу показників регіональної статистики.

У процесі проведення лабораторних занять студенти самостійно або в малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності. Перелік тем лабораторних занять наведено у табл. 7.1.

За результатами виконання завдання на лабораторному занятті студенти оформляють індивідуальні звіти про його виконання та захищають ці звіти перед викладачем.

Таблиця 7.1

Перелік тем лабораторних занять

Назва змістового модуля	Теми лабораторних занять за модулями	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Основи регіональної статистики та регіонального розвитку	Лабораторні заняття за темою 3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку.		Основна: [14]. Додаткова: [25; 31; 32; 35; 40; 43 – 45; 49 – 51; 53; 55].
	<i>Лабораторна робота 1 (частина 1).</i> Методи описової статистики в регіональних дослідженнях.	2	
	<i>Лабораторна робота 1 (частина 2).</i> Структурно-динамічний та регресійний метод аналізу економічних показників розвитку регіону".	2	
	<i>Лабораторна робота 2.</i> Кластерний аналіз соціального та екологічного розвитку регіонів	2	
Змістовий модуль 2. Моделі регіонального розвитку	Лабораторні заняття за темою 4. Прикладні методи регіональних досліджень.		Основна: [1; 3; 5; 6; 9; 10; 12]. Додаткова: [17; 20; 24; 26; 29; 30; 32; 41 – 43; 48 – 50; 54]
	<i>Лабораторна робота 3.</i> Статистична оцінка спеціалізації та структурних зрушень в регіоні.	2	
	<i>Лабораторна робота 4.</i> Використання виробничих функцій для оцінки складових розвитку регіону	2	

1	2	3	4
Змістовий модуль 2. Моделі регіонального розвитку	Лабораторні заняття за темою 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності. <i>Лабораторна робота 5 (частина 1).</i> Статистична оцінка пропорційності розвитку регіонів. <i>Лабораторна робота 5 (частина 2).</i> Динамічна оцінка нерівномірності регіонального розвитку	2 2	Основна: [11; 15; 16]. Додаткова: [21; 27; 36; 50; 51]
	Лабораторні заняття за темою 6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння. <i>Лабораторна робота 6 (частина 1).</i> Використання територіальних індексів при проведенні регіональних порівнянь. <i>Лабораторна робота 6 (частина 2).</i> Рейтингування регіонів за рівнем соціально-економічного та екологічного розвитку	2 4	Додаткова: [19; 22; 39; 46; 47; 49; 50]

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 69 % (124 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (180 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідь.

дальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до лабораторних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуального навчально-дослідного завдання; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до поточних та модульних контрольних робіт, тестового контролю.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань регулювання соціально-економічних процесів, що відбуваються в регіонах країни, статистичними матеріалами.

Змістовий модуль 1

Основи регіональної статистики та регіонального розвитку

Тема 1. Поняття та організація регіональної статистики

1. Взаємозв'язок понять "територія" та "регіон".
2. Глобалізація і регіоналізація.
3. Система показників для характеристики регіону як квазікорпорації.
4. Система показників для характеристики регіону як соціуму.
5. Система показників для характеристики регіону як відтворювальної системи.
6. Система показників для характеристики регіону як ринку.
7. Розвиток територіальної статистики в умовах реформування територіального управління.
8. Муніципальна статистика.
9. Детермінанти регіональної конкурентоспроможності.
10. Система показників регіональної конкурентоспроможності за концепцією М. Портера.

Література: [1; 4; 5; 7 – 9; 18; 28; 29; 34; 35; 50].

Тема 2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку

1. Збалансованість економічних і соціальних інтересів як елемент стійкого розвитку.
2. Місце факторів екологічної безпеки в системі стійкого розвитку.
3. Регіональна політика України в особливих економічних зонах.
4. Внутрішньорегіональні міжбюджетні відносини в Україні.
5. Сутність теорії абсолютних і порівняльних переваг Сміта-Рікардо.
6. Теорія Хекшера – Оліна.
7. Сутність теорії "дифузії інновацій" Т. Хегерстранда?
8. Основні інституції, що беруть участь у формуванні регіональної політики України.
9. Регіональна політика стійкого розвитку США.
10. Регіональна політика країн Європи.

Література: [2; 13; 14; 20; 23; 33; 37; 38; 51].

Тема 3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку

1. Сучасна економічна, соціальна та екологічна політика регіонів країни як основа формування системи показників регіональної статистики.
2. Проблеми безпеки країни: оцінка на регіональному рівні.
3. Особливості системи показників регіональної статистики.
4. Соціально-економічна сутність і структура поняття сталого розвитку регіону.
5. Методика аналізу екологічної ситуації в Україні та світі.
6. Практика розрахунку ВРП в країнах СНД.
7. SWOT-аналіз, бенчмаркетинг та інші методики у вивченні ефективності регіональної економіки.
8. Загальні принципи побудови та особливості регіональних рахунків.
9. Сучасні підходи до виміру параметрів "тіньової економіки".
10. Економічна сутність ринкової інфраструктури регіону та задачі її статистичного вивчення.

Література: [14; 25; 31; 32; 35; 40; 43 – 45; 49 – 51; 53; 55].

Змістовий модуль 2

Моделі регіонального розвитку

Тема 4. Прикладні методи регіональних досліджень

1. Практичне застосування КВЕД у регіональних дослідженнях.
2. Характеристика сучасних міжнародних статистичних класифікацій, що використовуються в регіональному аналізі.
3. Порівняльний багатовимірний аналіз у регіональних дослідженнях.
4. Використання балансів для характеристики пропорційності розвитку регіонів.
5. Регіональні баланси ресурсів (матеріальних, трудових): принципи побудови та використання в аналізі регіонального розвитку.
6. Міжгалузеві балансові моделі в аналізі економічних показників регіонального розвитку.
7. Модифікація основної схеми міжгалузевого балансу. Особливості динамічної моделі міжгалузевого балансу.
8. Спеціалізація виробництва як головний напрямок підвищення ефективності діяльності регіональної економіки.
9. Геометрична інтерпретація основних характеристик виробничих функцій.
10. Виробнича функція Кобба-Дугласа в темповому запису.

Література: [1; 3; 5; 6; 9; 10; 12; 17; 20; 24; 26; 29; 30; 32; 41 – 43; 48 – 50; 54].

Тема 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності

1. Показники аналізу клубної конвергенції.
2. Які показники варіації можливо застосувати для аналізу σ -конвергенції?
3. Модель Ромер-Уейла як основа моделі конвергенції.
4. Додаткові чинники, що використовуються при аналізі умовної конвергенції.
5. Які тести, крім тесту Морана, існують для аналізу наявності просторової залежності між регіонами?
6. Види матриць економічного "сусідства".
7. Додаткові показники нерівномірності розподілу доходів: індекси Аткінсона, Робін Гуда (Гувера), Плато.
8. Ентропія Шенона як аналог індексу Тейла.

9. Двокрокова процедура побудови моделі β -конвергенції.

10. Методи уникнення зміщення оцінок моделі конвергенції за наявністю просторових ефектів.

Література: [11; 15; 16; 21; 27; 36; 50; 51].

Тема 6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння

1. Методи аналізу структурних відмінностей у регіоні.

2. Центрографічні методи у регіональній статистиці.

3. Сутність міжнародного індексу щастя.

4. Паритет купівельної спроможності та його використання у міжнародних індексах.

5. Ефект Гершенкрона та причина його виникнення.

6. Сутність, практичне значення, недоліки рекурсивної моделі розрахунку річних зведених індексів цін на підставі помісячних індексів динаміки цін.

7. Методика оцінки якості життя, яка базується на переліку "знакових предметів".

8. Сутність полікритеріального рейтингування та можливість його застосування при оцінці регіонів.

9. Ключові недоліки, притаманні формуванню та застосуванню рейтингових методик.

10. Альтернативні методики оцінки регіонального розвитку.

Література: [19; 22; 39; 46; 47; 49; 50].

8.1. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі ІНДЗ) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних завдань; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами, інтернет-джерелами та статистичною звітністю.

ІНДЗ з дисципліни "Статистика регіонального розвитку" видається студенту викладачем на початку семестру. ІНДЗ виконується студентом самостійно. Студент має надати ІНДЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання ІНДЗ враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Тема ІНДЗ є однаковою для всіх студентів під назвою "Статистична оцінка та аналіз детермінантів конкурентоспроможного розвитку регіону", але індивідуальною для кожного студента відповідно із конкретним регіоном, що досліджується.

ІНДЗ складається з двох частин: теоретичної та практичної.

У *теоретичній* частині ІНДЗ студент повинен розглянути сутність поняття конкурентоспроможності регіону, надати інформаційно-аналітичне забезпечення дослідження даної проблеми, виділити детермінанти конкурентоспроможності обраного регіону, обґрунтувати алгоритм дослідження конкурентоспроможного розвитку регіону з вказівкою певного методичного апарату.

У *практичній* частині ІНДЗ проводиться статистичний аналіз конкурентоспроможності певного регіону за виділеними показниками та з використанням обґрунтованих в теоретичній частині методами. Крім того, проводиться порівняльний аналіз конкурентоспроможності з іншими регіонами, що є подібними за своїм соціально-економічним положенням до обраного регіону, який досліджується студентом. У практичній частині студент також проводить аналіз конкурентоспроможності обраного регіону за певним видом економічної діяльності у порівнянні з іншими регіонами і видами діяльності.

У процесі виконання ІНДЗ студент має опрацювати не менш п'ятнадцяти літературних джерел з обов'язковими посиланнями на використання певної інформації з них у тексті роботи. При цьому робота має носити творчий характер і бути спрямована на проведення дослідження соціально-економічних процесів та явищ, що обумовлюють конкурентоспроможність регіону і встановлення особистого погляду автора роботи на питання, які розглядаються в роботі.

ІНДЗ складається з: титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновку; списку використаної літератури; додатків до практичної частини (при необхідності).

Вступ має розкривати актуальність обраної студентом теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи (може включати декілька підрозділів) має включати *теоретичну частину*: характеристику сучасного стану проблеми, погляд різних авторів на цю проблему; інформаційно-аналітичне та методичне забезпечення вирішення проблеми; *практичну*

частину: аналіз висунутої проблеми за допомогою статистичних методів, висновки щодо отриманих результатів статистичного дослідження проблеми.

Висновок має включати обґрунтовані висновки студента стосовно досягнутої мети роботи, можливо, рекомендації щодо поліпшення соціально-економічної ситуації в регіоні та підвищення його конкуренто-спроможності.

Обсяг ІНДЗ повинен становити у друкованому варіанті 15 – 20 сторінок. Орієнтована кількість сторінок у розділах: вступ – 1 с.; основна частина – 10 – 15 с.; висновок – 1 – 2 с.

Список використаної літератури необхідно скласти у певному порядку: законодавчі та нормативні акти, статистичні довідники, загальна та спеціальна література за абеткою, інтернет-джерела.

8.2. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовий модуль 1

Основи регіональної статистики та регіонального розвитку

Тема 1. Поняття та організація регіональної статистики

1. Визначення регіону як об'єкту дослідження.
2. Основні ознаки регіону.
3. Що відноситься до регіонів первинного і вторинного поділу?
4. Як можна класифікувати регіони України?
5. Наведіть основні принципи державної статистики і поясніть їх.
6. Надайте визначення регіональної статистики, виходячи із адміністративно-територіального устрою України.
7. Основні завдання регіональної статистики.
8. Основні етапи формування законодавчої бази України відносно регіональної політики та базові закони щодо розвитку регіонів.
9. Організаційна структура Державної служби статистики та її система органів.
10. Основні функції державної статистики в регіональному аспекті.

Література: [1; 4; 5; 7 – 9; 18; 28; 29; 34; 35; 50].

Тема 2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку

1. Які наукові дослідження закордонних економістів-класиків відносяться до етапу формування теорій розміщення виробництва?
2. Дайте характеристику основним імперативам державного регулювання економіки.
3. Дайте поняття стійкого розвитку.
4. Охарактеризуйте регіональну політику в країнах ЄС.
5. Поясніть сутність теорії сільськогосподарського штандорта Й. Тюнена.
6. У чому сутність раціонального штандорта промислового підприємства В. Лунхардта?
7. Охарактеризуйте поняття "штандортного фактору" А. Вебера.
8. Розкрийте особливості теорії центральних місць В. Кристаллера.
9. Що розуміється під регіональним розвитком та зростанням, у чому ці поняття схожі та чим відрізняються?
10. Які є типи регіонального розвитку?

Література: [2; 13; 14; 20; 23; 33; 37; 38; 51].

Тема 3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку

1. Що таке галузева структура регіону?
2. Що таке функціональна структура регіону?
3. Приведіть методику розрахунку валового випуску за секторами економіки.
4. Які показники характеризують економічний розвиток регіону?
5. Що таке валовий регіональний продукт?
6. Які фактори впливають на зміну валової доданої вартості і як визначити цей вплив?
7. Як розраховуються показники продукції на мікрорівні?
8. Що таке соціальна інфраструктура території, її складові?
9. Якими показниками характеризуються галузі соціально-побутової інфраструктури?
10. Якими показниками характеризуються галузі соціально-духовної інфраструктури?
11. Які розрізняють методи вивчення диференціації доходів населення?

12. Які показники характеризують соціальний розвиток регіону?
13. У чому полягають особливості регіонального аналізу споживання?
14. З яких блоків складаються індикатори природно-ресурсного потенціалу регіону?
15. З яких блоків складається система індикаторів екологічного стану регіону?

Література: [14; 25; 31; 32; 35; 40; 43 – 45; 49 – 51; 53; 55].

Змістовий модуль 2

Моделі регіонального розвитку

Тема 4. Прикладні методи регіональних досліджень

1. Наведіть класифікації методів регіональної статистики.
2. Які методи відносяться до специфічних методів економіко-статистичного дослідження регіонального розвитку?
3. Які традиційні статистичні методи використовуються в регіональному аналізі?
4. Які методи отримання інтегральної оцінки для проведення рейтингування ви знаєте?
5. У чому полягає суть групування за секторами економіки?
6. Який взаємозв'язок між інституціональними одиницями та секторами економіки?
7. У чому полягає метод типології?
8. Як визначити стан депресивності регіону?
9. Що собою являють міжрегіональні зв'язки?
10. Охарактеризуйте форми міжрегіональних зв'язків.
11. Що характеризують аналітичні показники міжгалузевого балансу та балансу міжрегіональних зв'язків?
12. Поясніть рівняння балансу міжрегіональних зв'язків.
13. Які групи показників характеризують комплексність розвитку регіону?
14. Як визначається спеціалізація регіонів?
15. Які структурні показники використовуються для оцінки структурних змін, що відбуваються в регіональному розвитку?

16. Що таке виробничі функції і якими вони бувають?

17. Які характеристики можна визначити на підставі виробничої функції Кобба-Дугласа?

Література: [1; 3; 5; 6; 9; 10; 12; 17; 20; 24; 26; 29; 30; 32; 41 – 43; 48 – 50; 54].

Тема 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності

1. Назвіть засновників теорії конвергенції.

2. Розкрийте сутність поняття "конвергенція" та "дивергенція".

3. Які види конвергенції ви знаєте?

4. Які показники розвитку регіонів можна застосовувати при аналізі конвергенції?

5. Яку інтерпретацію набуває коефіцієнт варіації в статистиці та динаміці?

6. Які граничні значення у коефіцієнта Джині та що показує крива Лоренца?

7. Які види декомпозиції можна застосувати до індексу Тейла?

8. Як можна розрахувати швидкість конвергенції?

9. Що таке "половина шляху" конвергенції та як він розраховується?

10. Як побудувати діаграму Морана та що означає кожен з її квадрантів?

Література: [11; 15; 16; 21; 27; 36; 50; 51].

Тема 6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння

1. Які основні вимоги повинні бути дотримані при розрахунку міжнародних індексів?

2. Які індекси відносяться до глобальних економічних індексів?

3. Які основні питання дозволяє вирішити побудова загальних територіальних індексів?

4. Що може бути вагою при побудові територіальних індексів а) за якісним показником і б) за кількісним показником?

5. Яка буде використовуватися формула для розрахунку територіального індексу, якщо не відомі вагові показники по території, прийнятої за базу порівняння?

6. Наведіть формулу розрахунку індексу споживання. Поясніть необхідність його розрахунку.

7. Поясніть сутність територіальних індексів змінного та фіксованого складу.

8. Наведіть етапи реалізації методики комплексної оцінки стійкого розвитку.

9. На яких принципах ґрунтується визначення комплексної оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів?

10. Сутність таксономічного методу рівня розвитку.

Література: [19; 22; 39; 46; 47; 49; 50].

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний та модульний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

10. Методи навчання

При викладанні дисципліни "Статистика регіонального розвитку" для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких як: проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, презентації, семінари-дискусії, мозкові атаки, банки візуального супроводження, кейс-метод, самооцінка.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 10.1.

**Використання навчальних технологій
для активізації процесу навчання**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Поняття та організація регіональної статистики	Проблемна лекція з питання "Сучасні проблеми розвитку регіональної статистики в країнах ЄС". Семінари-дискусії з питань світового досвіду формування регіональної статистики. Презентації доповідей студентів. Самооцінка доповідей студентів
Тема 2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку	Міні-лекція з питання "Методи регулювання регіонального розвитку". Мозкова атака, кейс-метод з проблемної ситуації "Прийняття управлінських рішень щодо вибору регіону для розвитку певного виду бізнесу". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку	Міні-лекція з питання "Критерії формування системи показників регіональних досліджень". Мозкова атака з проблемної ситуації "Структурно-динамічний та кореляційно-регресійний аналіз економічного розвитку регіонів", робота в малих групах, банки візуального супроводження
Тема 4. Прикладні методи регіональних досліджень	Міні-лекція з питання "Використання балансів для статистичного дослідження загальноекономічних, міжгалузевих, внутрігалузевих та територіальних зв'язків". Робота в малих групах з проблемної ситуації "Статистична оцінка спеціалізації та структурних зрушень в регіоні", банки візуального супроводження
Тема 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності	Міні-лекція з питання "Оцінка пропорційності та збалансованості розвитку з використанням показників ефективності". Робота в малих групах з проблемної ситуації "Статистичний та динамічний аналіз нерівномірності регіонального розвитку", банки візуального супроводження

1	2
Тема 6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння	Міні-лекція з питання "Специфіка методу рейтингування як інструменту аналізу комплексного розвитку регіону". Мозкова атака з проблемної ситуації "Статистичне рейтингування розвитку територій країни", робота в малих групах, самооцінка. Презентація ІНДЗ, банки візуального супроводження

Проблемні лекції направлено на розвиток логічного мислення студентів, коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами. Під час лекції студентам роздається друкований матеріал з виділенням головних висновків з питань, що розглядаються.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття дослідження.

На початку проведення міні-лекції за вказаними вище темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу при сприйнятті матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практичні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5 – 6 чоловік та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань. Однією з позитивних рис презентації та її переваг при використанні в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти при роботі у певній малій групі.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Банки візуального супроводження сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів. Важливими характеристиками ситуаційних вправ є їхні практична спрямованість та наявність прототипу реальної ситуації.

Самооцінка сприяє підвищенню зацікавленості студентів у виступах колег, виробленню об'єктивності в оцінці їх діяльності, підвищує відповідальність студентів за підготовку до виступу, дозволяє провести аналіз помилок у структурі або змісті виступу, виявити приховані конфлікти у групі.

11. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі лекційних та лабораторних занять.
2. Оцінювання виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.

3. Оцінювання виконання самостійної роботи студентів (домашніх завдань, есе) та тестових завдань.

4. Проведення проміжного контролю.

5. Проведення модульного контролю.

Критерії поточного оцінювання знань студентів:

Лекція (0,5 бала)

0,25 – присутність на лекції;

0,25 – активна участь в обговоренні питань лекції.

Лабораторне заняття (4 бали)

4 – робота виконана і захищена в строк без помилок у розрахунках, надані обґрунтовані висновки і правильні відповіді за темою роботи;

3 – робота виконана і захищена без помилок у розрахунках, надані обґрунтовані висновки і правильні відповіді за темою роботи;

2,5 – робота виконана та захищена з незначними помилками у розрахунках та висновках;

0 – робота невиконана і незахищена.

Семінарське заняття (4 бали)

1 – широта вивчення та узагальнення існуючих досліджень проблеми, що розглядається;

1 – оригінальність проведення аналізу проблеми та ступінь формування власної точки зору;

1 – логічність побудови та обґрунтованість сформульованих теоретичних висновків за питаннями, що розглядаються;

1 – наявність презентації та її захист з чіткими відповідями на запитання.

Кейс-завдання (7 балів)

7 – зміст та структура виконаного кейс-завдання відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано аналітичні пояснення й висновки стосовно розвитку або розширення обраного бізнесу в регіоні (регіонах); проведено комплексне соціально-економічне дослідження стану та тенденцій розвитку регіонів; обґрунтовано й сформовано систему соціально-економічних показників за регіонами, які впливають на розвиток обраного бізнесу;

6 – зміст та структура виконаного кейс-завдання відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано аналітичні пояснення й висновки стосовно розвитку або розширення

обраного бізнесу в регіоні (регіонах); проведено всебічне соціально-економічне дослідження стану та тенденцій розвитку регіонів; обґрунтовано вибір соціально-економічних показників за регіонами, які впливають на розвиток обраного бізнесу;

5 – зміст та структура виконаного кейс-завдання відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано аналітичні пояснення й висновки стосовно розвитку або розширення обраного бізнесу в регіоні (регіонах); проведено всебічний аналіз соціально-економічного дослідження стану та тенденцій розвитку регіонів, але недостатньо коректно визначено набір соціально-економічних показників за регіонами, які впливають на розвиток обраного бізнесу;

4 – зміст та структура виконаного кейс-завдання відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано аналітичні пояснення й висновки стосовно розвитку або розширення обраного бізнесу в регіоні (регіонах), але недостатньо глибоко проведено соціально-економічне дослідження стану та тенденцій розвитку регіонів, недостатньо коректно визначено набір соціально-економічних показників за регіонами, які впливають на розвиток обраного бізнесу;

0 – зміст та структура виконаного кейс-завдання не відповідають меті дослідження або виконання кейс-завдання відсутнє.

Тести (3 бали)

50 % правильних відповідей – 1 бал;

75 % правильних відповідей – 2 бали;

100 % правильних відповідей – 3 бали.

Модульна контрольна робота (10 балів)

10 – усі завдання вирішені вірно, зроблено обґрунтовані висновки щодо проаналізованої ситуації;

9 – усі завдання вирішені вірно, але студент припустив деякі неточності у формулюванні економічних висновків;

8 – усі завдання вирішені вірно, але студент зробив не повні економічні висновки;

7 – усі завдання вирішені, але студент припустився незначних помилок у вирішенні завдань та формулюванні висновків;

6 – усі завдання вирішені, але студент припустився значних помилок у їх вирішенні та формулюванні висновків;

0 – студент не з'явився на модульну контрольну роботу.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) – 15 балів

15 – зміст та структура ІНДЗ відповідають темі дослідження, матеріал викладено логічно та послідовно, тема розкрита повністю, наведено та обґрунтовано статистичний інструментарій для вирішення проблеми дослідження, здійснено повний та якісний аналіз конкурентоспроможності обраного регіону, проведено порівняльний аналіз з іншими регіонами, зроблено обґрунтовані економічні висновки, наведено різноманітні літературні джерела, має місце презентація результатів дослідження, наведено ситуаційне завдання за будь-якою темою дисципліни;

13 – зміст та структура ІНДЗ відповідають темі дослідження, матеріал викладено логічно та послідовно, тема розкрита повністю, наведено та обґрунтовано статистичний інструментарій для вирішення проблеми дослідження, здійснено повний та якісний аналіз конкурентоспроможності обраного регіону, проведено порівняльний аналіз з іншими регіонами, зроблено обґрунтовані економічні висновки, наведено різноманітні літературні джерела, має місце презентація результатів дослідження;

11 – зміст та структура ІНДЗ відповідають темі дослідження, матеріал викладено логічно та послідовно, тема розкрита повністю, наведено та обґрунтовано статистичний інструментарій для вирішення проблеми дослідження, здійснено аналіз конкурентоспроможності обраного регіону, проведено порівняльний аналіз з іншими регіонами, зроблено економічні висновки, наведено літературні джерела, має місце презентація результатів дослідження;

9 – зміст та структура ІНДЗ відповідають темі дослідження, матеріал викладено логічно та послідовно, наведено статистичний інструментарій для вирішення проблеми дослідження, здійснено мінімальні практичні розрахунки для аналізу конкурентоспроможності обраного регіону, наведено літературні джерела, має місце презентація результатів дослідження;

0 – структура та зміст ІНДЗ не відповідають темі дослідження або ІНДЗ відсутнє.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 12.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей				
				Форми контролю	Максимальний бал			
1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 1. Основи регіональної статистики та регіонального розвитку								
Здатність до узагальнення та дослідження основних категорій регіональної статистики та регіонального розвитку	Здатність визначати напрями вдосконалення організації та змісту регіональної статистики. Здатність формувати взаємозв'язок регіональної політики, економіки та статистичних досліджень	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Поняття та організація регіональної статистики	Робота на лекції	0,5
				2	Лабораторне заняття	Підготовка питань для семінарського заняття 1 за темою 1	Активна участь в обговоренні питань семінарського заняття 1	3
			8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою			
		Виконання завдань щодо розрахунку основних показників діяльності підприємств регіону						
		2	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Поняття та організація регіональної статистики	Робота на лекції	0,5
				2	Лабораторне заняття	Підготовка питань для семінарського заняття 2 за темою 1	Активна участь в обговоренні питань семінарського заняття 2	3

Продовження табл. 12.1

1		2	3		4		5	6	
35			СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ, тестовий контроль	3	
						Виконання завдань щодо оцінки регіональної ситуації за допомогою статистичних методів			
		3	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку		Робота на лекції	0,5
						2	Лабораторне заняття	Підготовка питань для практичного заняття 1 за темою 2	Активна участь у виконанні та презентація результатів кейс-завдання
				9	Підготовка до занять			Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	
						Виконання завдань щодо характеристики теорій регіонального розвитку			
		4	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку		Робота на лекції	0,5
						2	Лабораторне заняття	Підготовка питань для семінарського заняття 1 за темою 2	Активна участь в обговоренні питань семінарського заняття 2

1		2	3		4		5	6
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ, тестовий контроль	3
						Виконання завдань щодо формування системи управління розвитком регіону		
Здатність до формування системи показників діагностики регіонального розвитку	Здатність оцінювати тенденції регіонального розвитку за елементами структури регіону	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку	Робота на лекції	0,5
				2	Лабораторне заняття	Виконання лабораторної роботи 1 (частини 1) на використання методів описової статистики в регіональних дослідженнях		
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
						Виконання завдань щодо розрахунку макроекономічних показників		
		6	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку	Робота на лекції	0,5
				2	Лабораторне заняття	Виконання лабораторної роботи 1 (частини 2) на використання методів структурно-динамічного та регресійного аналізу економічних показників розвитку регіону	Активна участь у виконанні лабораторних завдань. Захист ЛР 1	4

1		2	3		4		5	6
37			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ, тестовий контроль	3
						Підготовка до модульної контрольної роботи		
						Виконання завдань на розрахунок соціальних та екологічних показників		
		7	Ауд.	2	Лекція	Тема 1 – 3. Модульна контрольна робота	Робота на лекції. Контрольна модульна робота 1	10,5
					СРС	9	Підготовка до занять	Виконання завдань на визначення та аналіз макроекономічних, соціальних та екологічних показників розвитку регіону

1	2	3	4		5	6		
Змістовий модуль 2. Моделі регіонального розвитку								
Здатність до здійснення оцінки та аналізу регіонального розвитку	Здатність проводити класифікацію регіонів за рівнем їх розвитку. Здатність побудови міжгалузевого балансу регіонального розвитку. Здатність використовувати виробничі функції для аналізу складових регіонального розвитку. Здатність здійснювати статичний аналіз нерівномірності розвитку	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Прикладні методи регіональних досліджень	Робота на лекції	0,5
				2	Лабораторне заняття	Виконання лабораторної роботи 3 щодо статистичної оцінки спеціалізації та структурних зрушень в регіоні	Активна участь у виконанні лабораторних завдань. Захист ЛР 3	4
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
		Виконання завдань щодо здійснення класифікації та групування в регіональних дослідженнях						
		9	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Прикладні методи регіональних досліджень	Робота на лекції	0,5

1		2	3		4		5	6
Здатність формувати економіко-математичні моделі для динамічного аналізу нерівномірності розвитку регіонів	CPC	9	2	Лабораторне заняття	Виконання лабораторної роботи 4 щодо використання виробничої функції для оцінки складових розвитку регіону	Активна участь у виконанні лабораторних завдань. Захист ЛР 4	4	
			CPC	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ. Тестовий контроль	3
	Виконання завдань на побудову та аналіз міжгалузевого балансу, визначення комплексності та спеціалізації регіонів							
	10	Ауд.	2	2	Лекція	Тема 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності	Робота на лекції	0,5
				2	Лабораторне заняття	Виконання лабораторної роботи 5 (частини 1) на статистичну оцінку нерівномірності регіонального розвитку		
		CPC	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою			
					Виконання завдань по проведенню статичного аналізу розвитку регіону			

1		2	3		4		5	6
		11	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності	Робота на лекції	0,5
				2	Лабораторне заняття	Виконання лабораторної роботи 5 (частини 2) на статистичну оцінку пропорційності розвитку регіонів	Активна участь у виконанні лабораторних завдань. Захист ЛР 5	4
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання завдань по проведенню динамічного аналізу регіонального розвитку	Перевірка ДЗ. Тестовий контроль	3
Здатність до проведення міжрегіональних статистичних порівнянь	Здатність проводити територіальні порівняння за допомогою індексного аналізу. Здатність до визначення місця регіону за показниками його соціально-економічного розвитку	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння	Робота на лекції	0,5
				2	Лабораторне заняття	Виконання лабораторної роботи 6 (частини 1) на використання територіальних індексів при проведенні регіональних порівнянь		
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання завдань по розрахунку міжнародних індексів регіонального розвитку		

Закінчення табл. 12.1

1		2	3		4		5	6	
41		13	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння	Робота на лекції	0,5	
				2	Лабораторне заняття	Виконання лабораторної роботи 6 (частини 2) на проведення рейтингування регіонів	Активна участь у виконанні лабораторних завдань. Захист ЛР 5	4	
			СРС	9	Підготовка до занять		Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання завдань по розрахунку інтегрального індексу регіонального розвитку	Перевірка ДЗ. Тестовий контроль	3
						14	Ауд.	2	Лекція
			2	Лабораторне заняття	Захист ІНДЗ			Захист ІНДЗ	15
			СРС	9	Підготовка до занять		Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
		Усього годин			180	Загальна максимальна кількість балів по навчальній дисципліні			100
		з них				з них			
		аудиторні:			56	поточний контроль:			100
		самостійна робота:			124	підсумковий контроль:			100

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 12.2.

Таблиця 12.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	
10	14	22,5	12	8	33,5	

Примітка. T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 12.3.

Таблиця 12.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекції	Лабораторні заняття	Семінари, практичні заняття	Тестовий контроль	Модульні контрольні роботи	ІНДЗ	Сума
1		2	3	4	5	6	7	8
ЗМ 1	1 тиждень	Тема 1. Поняття та організація регіональної статистики	0,5		3			3,5
	2 тиждень	Тема 1. Поняття та організація регіональної статистики	0,5		3	3		6,5
	3 тиждень	Тема 2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку	0,5		7			7,5

Продовження табл. 12.3

1		2	3	4	5	6	7	8
	4 тиждень	Тема 2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку	0,5		3	3		6,5
	5 тиждень	Тема 3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку	0,5					0,5
	6 тиждень	Тема 3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку	0,5	4		3		7,5
	7 тиждень	Тема 1 – 3	0,5	4			10	14,5
ЗМ 2	8 тиждень	Тема 4. Прикладні методи регіональних досліджень	0,5	4				4,5
	9 тиждень	Тема 4. Прикладні методи регіональних досліджень	0,5	4		3		7,5
	10 тиждень	Тема 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності	0,5					0,5
	11 тиждень	Тема 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності	0,5	4		3		7,5
	12 тиждень	Тема 6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння	0,5					0,5

Закінчення табл. 12.3

1		2	3	4	5	6	7	8
13 тиждень	Тема 6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння	0,5	4		3			7,5
14 тиждень	Тема 4 – 6	0,5				10	15	25,5
СУМА		7	24	16	18	20	15	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 12.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 12.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

13. Рекомендована література

13.1. Основна

1. Аксьонова І. В. Регіональна статистика. Конспект лекцій / І. В. Аксьонова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 128 с.
2. Валинурова Л. С. Управление территориальным развитием : учеб. пособ. / Л. С. Валинурова, Л. Г. Ахтариева, Н. З. Мазур. – Уфа : БАГСУ, 2012. – 116 с.
3. Вітлінський В. В. Моделювання економіки : навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2003. – 408 с.
4. Конституція України // Відомості Верховної ради України, 1996. – № 30. – Ст. 141 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
5. Ларина Т. Н. Курс региональной статистики : учеб. пособ. для студентов специальности 080601 "Статистика" / Т. Н. Ларина. – Оренбург : Издательский центр ОГАУ, 2009. – 148 с.
6. Парфенцева Н. Міжнародні статистичні класифікації в Україні: впровадження й використання : навч. посіб. / Н. Парфенцева. – К. : Основи, 2000. – 351 с.
7. Побурко Я. О. Основи організації регіональної статистики / Я. О. Побурко. – Львів : НАН України, ІРД, 2004. – 196 с.
8. Про державну статистику. Закон України. № 2615-XII від 17.09.92 // Відомості Верховної ради України, 1992. – № 43. – Ст. 608 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. Про стимулювання розвитку регіонів. Закон України № 2850-IV (зі змінами) від 08.09.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 548.
10. Пухтаєвич Г. О. Аналіз національної економіки : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Г. О. Пухтаєвич. – К. : КНЕУ, 2003. – 148 с.
11. Раєвнева О. В. Диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів України: інструментарій оцінювання та регулювання : монографія / О. В. Раєвнева, О. Ю. Бобкова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2014. – 264 с.
12. Семкина О.С. Региональная экономика и управление / О. С. Семкина, Г. Г. Чахкиев. – М. : Финакадемия, 2009. – 86 с.
13. Сергєєва Л.Н. Статистичне забезпечення управління розвитком регіону : монографія / Л. Н. Сергєєва, О. А. Теряник. – Запоріжжя : КПУ 2010. – 240 с.
14. Смирнов В. В. Региональная экономика и управление : учеб. пособ. / В. В.Смирнов. – Чебоксары : ЧПИ МГОУ, 2008. – 102 с.
15. Фетисов Г. Г. Региональная экономика и управление / Г. Г. Фетисов. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 416 с.

16. Anselin L. Spatial econometrics: Methods and models / L. Anselin. – Netherlands : Kluwer Academic Publishers, 1988. – 364 p.

13.2. Додаткова

17. Аксенова И. В. Статистическое обеспечение политики регионального развития // Бизнес-Информ, № 5(1), 2010. – С. 4–7.

18. Аношкина Е. Л. Регионосозидание: институционально-экономические основы : монографія / Е. Л. Аношкина. – М. : Академичный проект Гаудеамус, 2006. – 304 с.

19. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: регіональний аспект / Л. Л. Антонюк // Міжнародна економічна політика. – 2005. – № 1. – С.45–68.

20. Байнев В.Ф. Экономика региона : учеб. пособ. / В. Ф. Байнев, С. А. Пелих. – Минск : Академия Управления при Президенте Республики Беларусь, ИВЦ Минфина, 2007. – 272 с.

21. Галдин М. В. Методические подходы к выявлению асимметрии социально-экономического развития муниципальных образований региона (на примере Омской области) / М. В. Галдин. – Омск, 2004 г. – 194 с.

22. Герасимчук З. Комплексна оцінка рівня стійкого розвитку регіонів України // Економіка України. – 2002. – № 2. – С. 34–42.

23. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / за ред. З. С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 820 с.

24. Диагностика развития регионов: структура, границы, методы : монографія / [В. Н.Василенко, П. В. Гудзь, О. А. Кратт и др.] ; под науч. ред. В. Н. Василенко. – Донецк : Юго-Восток, 2009. – 286 с.

25. К вопросу о концепции и содержании системы статистических показателей для анализа социально-экономического развития России и ее регионов / Н. С. Апарин, Л. С. Мымрикова, Е. С. Заварина и др. // Вопросы статистики. – 1999. – №7 - с.40.

26. Мазур А. Г. Регіональна економіка: проблеми відтворення і управління. – К. : Вища школа, 2000. – 282 с.

27. Польшнев А. О. Межрегиональная экономическая дифференциация: методология анализа и государственного регулирования / А. О. Польшнев. – М. : Эдитриал УРСС, 2003. – 208 с.

28. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р. : Постанова КМУ № 1001 від 21.07.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF>.

29. Про затвердження Порядку здійснення моніторингу соціально-економічних показників розвитку регіонів, районів та міст обласного,

республіканського в Автономній Республіці Крим значення для визнання територій депресивними : Постанова КМУ № 235 від 2 березня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/235-2010-%D0%BF>.

30. Прикладная статистика: современные подходы и инструментарий анализа массовых явлений и процессов : монография / под ред. Е. В. Раев-невой, Н. А. Кизима. – Х. : ФЛП Либуркина Л. М. ; ИД "ИНЖЭК", 2010. – 288 с.

31. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економіки України №60 від 02.02.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

32. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком. – К. : Вища школа, 2000. – 224 с.

33. Уманець Т. В. Регіональний економічний розвиток України: теоретичні основи управління, інтегральна оцінка, діагностика : монографія / Т. В. Уманець. – Донецьк : Вік, 2007. – 340 с.

34. Шилов В. Три подхода к понятию "Регион" // Регион. Проблемы и перспективы. – 1997. – № 4. – С. 50–51.

35. Экономический потенциал региона: анализ, оценка, диагностика : монография / А. Н. Тищенко, Н. А. Кизим, А. И. Кубах и др. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2005. – 176 с.

36. Cowell F. Measuring Inequality, 2nd edn. / F. Cowell. – Hemel Hempstead : Harvester Wheatsheaf, 2009. – 255 p.

37. Greenwood D. T. Local Economic Development in the 21st Century: Quality of Life and Sustainability / D. T. Greenwood, R. Holt. – M. E. Sharpe, 2010. – 215 p.

13.3. Інформаційні ресурси

38. Аналітичний звіт "Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики" проекту технічної допомоги ЄС "Підтримка політики регіонального розвитку в Україні" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://surdp.eu/analytical-report/>.

39. Брюна Э. Сравнительный анализ конкурентоспособности российских и французских регионов [Электронный ресурс] / Э. Брюна, А. Ю. Скопин. – Режим доступа : <http://www.hse.ru/data/632/480/1238/Brana.pdf>.

40. Жулавський А. Ю. Регіональний менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : lib.sumdu.edu.ua/library/DocDownload?docid=354593.

41. Король В. Балансові міжрегіональні моделі в аналізі соціально-економічних зв'язків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.econ.at.ua/Vypusk_3/korol.pdf.

42. Майборода Г. М. Депресивні регіони: сутність поняття, види. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/772-depresivni-regioni-sutnist-ponyattya-vidi>.
43. Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. – Режим доступу : <http://www.menr.gov.ua/>.
44. Перша рейтингова система RATE1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rate1.com.ua/ua/dovkillja/2116/>.
45. Применение основного набора экологических показателей для стран Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии (ВЕКЦА) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.unesco.org/fileadmin/DAM/env/europe/monitoring/Indicators/Core_indicators_for_EECCA.Ru.pdf.
46. Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/833-2007-p>.
47. Про затвердження Методики визначення комплексної оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/113-2004-p>.
48. Русак И. Н. Методика региональных экономических исследований [Электронный ресурс]. – Режим доступа : ekonomika.by/downloads/Rusak.doc.
49. Сайт Головного управління статистики в Харківській області. – Режим доступу : <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net/>, <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net/>.
50. Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
51. Сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу : <http://www.minregionbud.gov.ua/>.
52. Словник з регіональної політики. Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень ЄвроРегіо Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eu.prostir.ua/library/1405.html>.
53. Смоляков Ю. И., Медведева И. А. Система индикаторов устойчивого развития социальной инфраструктуры региона [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.morvesti.ru/archive/tdr/lement.php?IBLOCK_ID=66&SECTION_ID=1386&ELEMENT_ID=3925.
54. Тургель И. Д. Курс лекций "Региональная экономика и управление" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.elective.ru/arts/eko01-k0262.phtml>.
55. European Commission. Eurostat. Statistics. Environment: introduction [Electronic resource]. – Access mode : <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/pa>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Статистика регіонального розвитку" за Національною рамкою кваліфікацій України

49

№ п/п	Зміст компетентності	Теми дисципліни, що формують компетентність
1.	Здатність до узагальнення та дослідження основних категорій регіональної статистики та регіонального розвитку	Тема 1. Поняття та організація регіональної статистики Тема 2. Методологічні підходи регіонального управління та розвитку
Знання	Знання теоретико-організаційних та законодавчих засад регіональної статистики. Знання сучасного теоретичного підґрунтя та законодавчих ініціатив щодо формування політики регіонального розвитку	
Вміння	Здатність визначати напрями вдосконалення організації та змісту регіональної статистики. Здатність формувати взаємозв'язок регіональної політики, економіки та статистичних досліджень	
Комунікація	Сприяння створенню знань щодо основ регіональної статистики та ефективному управлінню ними на мезорівні	
Автономність і відповідальність	Здатність до узагальнення теоретичних, методичних та методологічних підходів регіональних досліджень	
2.	Здатність до формування системи показників діагностики регіонального розвитку	Тема 3. Статистичні показники оцінки та аналізу регіонального розвитку
Знання	Знання структури господарського комплексу регіону та основних груп показників його соціально-економічного розвитку	
Вміння	Здатність оцінювати тенденції регіонального розвитку за елементами структури регіону	
Комунікація	Вміння презентувати результати статистичних досліджень	
Автономність і відповідальність	Здатність до управління комплексними діями, відповідальність за прийняття рішень в непередбачуваних умовах	

3.	Здатність до здійснення оцінки та аналізу регіонального розвитку	<p>Тема 4. Прикладні методи регіональних досліджень</p> <p>Тема 5. Статистичний аналіз регіональної нерівномірності</p>
Знання	Знання методів класифікації та групування регіонів за показниками соціально-економічного розвитку. Знання балансових моделей та виробничих функцій для оцінки розвитку регіону. Знання статичних та динамічних показників оцінки нерівномірності розвитку територій. Знання сучасних моделей аналізу нерівномірності розвитку регіонів	
Вміння	Здатність проводити класифікацію регіонів за рівнем їх розвитку. Здатність побудови міжгалузевих балансу регіонального розвитку. Здатність використовувати виробничі функції для аналізу складових регіонального розвитку. Здатність здійснювати статичний аналіз нерівномірності розвитку. Здатність формувати економіко-математичні моделі для динамічного аналізу нерівномірності розвитку регіонів	
Комунікація	Уміння виробляти управлінські рішення на підставі узагальнення різноманітних суджень	
Автономність і відповідальність	Володіння навичками управління в професійному середовищі	
4.	Здатність до проведення міжрегіональних статистичних порівнянь	<p>Тема 6. Міжнародні та національні регіональні статистичні порівняння</p>
Знання	Знання системи індексів для міжнародних та національних порівнянь регіонального розвитку. Знання методів рейтингування для оцінки розвитку регіонів	
Вміння	Здатність проводити територіальні порівняння за допомогою індексного аналізу. Здатність до визначення місця регіону за показниками його соціально-економічного розвитку	
Комунікація	Розвиток креативного мислення при вирішенні поставлених завдань	
Автономність і відповідальність	Здібність виділяти серед різноманітних пропозицій щодо вирішення проблеми інформацію, яка дозволяє це здійснити	

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	12
5. Теми та плани семінарських занять.....	13
6. Теми та плани практичних занять.....	15
7. Теми лабораторних занять.....	15
8. Самостійна робота.....	17
8.1. Індивідуальне навчально-дослідне завдання.....	21
8.2. Контрольні запитання для самодіагностики	23
9. Індивідуально-консультативна робота	27
10. Методи навчання	27
11. Методи контролю	30
12. Розподіл балів, які отримують студенти	33
13. Рекомендована література.....	45
13.1. Основна	45
13.2. Додаткова	46
13.3. Інформаційні ресурси.....	47
Додатки.....	49

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СТАТИСТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ"**

**для студентів спеціальності
8.03050601 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Укладачі: **Раєвська** Олена Валентинівна
Аксьонова Ірина Вікторівна

Відповідальний за випуск *Раєвська О. В.*

Редактор *Промський М. Н.*

Коректор *Маркова Т. А.*

План 2015 р. Поз. № 125.

Підп. до друку 17.02.2015 р. Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 3,25. Обл.-вид. арк. 4,06. Тираж 20 прим. Зам. № 7.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*